

سردفتری اسناد در انگلستان، نهادی جدا افتاده از سردفتری لاتین

مسعود حبیبی مظاهری*

چکیده

مطالعه تطبیقی نظام‌های سردفتری شاخه‌ای نوپا از مطالعات حقوق تطبیقی در ایران است و با توجه به نیاز کشور ما به نوسازی مقررات در این زمینه، می‌تواند موثر واقع شده و راهگشا باشد. سردفتری در سیستم کامن‌لا که در نظام ادله، اعتبار خاصی برای اسناد مکتوب قائل نیست و سند رسمی را به رسمیت نمی‌شناسد از جذابیت‌های خاص خود برخوردار است. ورود سردفتری به بریتانیا همزمان با توسعه و گسترش سردفتری لاتین در اروپای بری اتفاق افتاد و مراحل را نیز پیمود اما با انجام اصلاحات کلیسایی قرن شانزدهم در این کشور به تدریج این نهاد از اهمیت افتاد و با وجود حوزه کاری بسیار محدودی که کامن‌لا برایش باقی گذارده بود، به حاشیه رانده شد. مع‌هذا سردفتران در انگلستان باقی ماندند و به حیات خود به عنوان یکی از حرفه‌های حقوقی ادامه دادند. در این میان تحولات تاریخی، گروهی کوچک از این سردفتران که اسکریونر نامیده می‌شدند را اعتبار و اهمیتی به سزا بخشید و این گروه مهم تاکنون در حوزه اقتصادی و تجارت بین‌المللی در انگلستان نقش بسیار پررنگی ایفا می‌کنند. اسنادی که سردفتران انگلیسی تنظیم می‌کنند پیش از آن‌که مصرف داخلی داشته باشد در کشورهای دیگر مورد استفاده واقع می‌شود. با وجود این تعداد محدودی از اسناد نیز توسط سردفتر انگلیسی تنظیم می‌شود که در داخل کشور می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. سردفتران انگلیسی توسط دادگاه امتیازات که وابسته به کلیسای کانتربری است منصوب می‌گردند. در سه دهه گذشته همگام با تحولات گسترده در حوزه کشورهای اروپایی و ایجاد رقابت تنگاتنگ در بازار خدمات حقوقی و بازرگانی این کشورها، سردفتری در انگلستان نیز با اصلاح مقررات، شاهد تحولات بسیاری بوده است.

واژگان کلیدی: سردفتر اسناد، سردفتری اسناد در انگلستان، اسکریونر، سند رسمی.

* فوق لیسانس حقوق سردفتری دانشگاه لیون ۳ فرانسه؛ سردفتر اسناد رسمی، تهران، ایران.

مقدمه

اگر از جذابیت مطالعات تطبیقی در حوزه دانش حقوق که تا حدود زیادی از تازگی و نو بودن مفاهیم و نهادهای مورد مطالعه و گاه نامأنوس بودن آن‌ها نشئت می‌گیرد عبور کنیم، این شاخه از حقوق سهم موثری در ایجاد تغییرات مفید در نهادهای حقوق بومی و ملی و آشنایی با راه‌ها و مسیرهایی که در حقوق داخلی تجربه نشده دارد. در حوزه‌هایی همچون حقوق سردفتری اسناد رسمی که در کشور ما به تازگی مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته و گام‌های نخست را می‌پیماید، مطالعات تطبیقی می‌تواند کارکرد مضاعف داشته باشد. از یک سو به غنای منابع تحقیق در این رشته نوپایاری می‌رساند و راه را برای مطالعات افزون‌تر پژوهشگران و دانشجویان می‌گشاید و از دیگر سو چشم اندازهای نورا در پیش روی نهاد سردفتری در ایران قرار می‌دهد و بی‌گمان در حل تعارضات و بهینه سازی رویه‌ها و عملکردها و مواجهه با چالش‌ها راهگشا خواهد بود؛ اما انتخاب سردفتری در کشور انگلستان برای بررسی و مطالعه، بیش از هر چیز به تفاوت‌های آشکار این نظام با آنچه که در اغلب کشورهای دنیا از جمله ایران وجود دارد باز می‌گردد. در واقع سردفتری اسناد در انگلستان با همه دیرینگی که دارد تافته‌ای جدا بافته از سردفتری از نوع لاتین است که حدود هزار سال پیش در شهر بولونیا در ایتالیا از دل تحول و نوزایش حقوقی قرن دوازدهم سر برآورد و خیلی زود در سراسر اروپا گسترش یافت و نمونه فرانسوی آن که در عصر ناپلئون طراحی گردید در بسیاری از کشورهای جهان الگوبرداری گردید.

نظام سردفتری در انگلستان ویژگی‌هایی دارد که جذابیت‌های خاصی برای مشتاقان مطالعات تطبیقی در این زمینه فراهم می‌آورد. از جمله این ویژگی‌ها و تمایزات می‌توان به حضور دو نوع سردفتر یعنی سردفتران عادی و اسکریونرها با قابلیت‌ها و کارکردهای متفاوت و نیز عدم رسمیت اسناد تنظیمی توسط سردفتران به معنایی که در نظام سردفتری لاتین وجود دارد و نیز نحوه انتصاب ایشان و شایستگی‌هایشان برای احراز پست سردفتری اشاره نمود.

۱. تاریخ تحولات نهاد سردفتری در انگلستان

صفحات آغازین تاریخ سردفتری در انگلستان را می‌توان به عنوان بخشی از تاریخ این نهاد در سایر کشورهای اروپایی مورد ملاحظه قرار داد. معنای این سخن آن است که سردفتران انگلیسی تا مدتها پس از ظهور در عرصه حقوقی این کشور، مسیری متفاوت از هم‌تابان خود در کشورهای اروپای بری نمی‌پیمودند و شیوه کار و روش‌های اعمال و اجرای حرفه سردفتری در این سرزمین با آنچه در ایتالیا و فرانسه مرسوم بود، تفاوت جدی نداشت؛ اما به تدریج و به دنبال جای‌گیری نهاد سردفتری در

بافت نظام حقوقی کامن لا و انطباقش با عرف‌ها و رویه‌های موجود در انگلستان و نیز به دلیل برخی تحولات مهم تاریخی که اصلاحات ۱۵۳۳ یکی از آن‌ها است، سردفتری در انگلستان از مسیری که در سایر کشورهای اروپایی طی می‌شد، فاصله گرفت و از اهمیت آن کاسته و تا حدودی به حاشیه رانده شد. این عوامل اجازه ندادند که سردفتری در این کشور اروپایی همان جایگاهی را که در کشورهای همچون فرانسه، ایتالیا و آلمان داشت به دست آورد.

تاریخ تحولات سردفتری در انگلستان را می‌توان به تبع کتاب بروک،^۱ به چهار دوره تقسیم کرد:
الف- از آغاز تا سال ۱۲۷۹ که اسقف اعظم کلیسای کاتربری از جانب پاپ اختیار اعطای امتیاز سردفتری را به دست آورد.

ب- از ۱۲۷۹ تا ۱۵۳۳ که به دنبال اصلاحات در کلیسای انگلستان، تبعیت کلیسای انگلیس از پاپ و کلیسای کاتولیک خاتمه یافت.

ج- از ۱۵۳۳ تا ۱۸۰۱ که نخستین قانون موضوعه در مورد سردفتری وضع گردید.

د- از ۱۸۰۱ تاکنون که قوانین متعددی وضع گردیده و نهاد سردفتری در انگلستان را در قالبی که امروز می‌بینیم صورت‌بندی کرده است.

۱-۱. از آغاز تا ۱۲۷۹

پیش از نیمه دوم قرن سیزدهم میلادی هیچ گزارش معتبر و قابل اعتمادی راجع به ورود نخستین سردفتران به انگلستان وجود ندارد. به طور طبیعی بعد از ظهور سردفتری نوین در مکتب بولونیا در ایتالیا، این نهاد از طریق جنوب فرانسه و سواحل مدیترانه رو به گسترش نهاد و به تدریج از جنوب به سمت شمال اروپا حرکت کرد. این اتفاق در قرن ۱۲ و ۱۳ میلادی به وقوع پیوسته و سردفتران در این تاریخ در بخش‌های شمالی تر اروپا نیز به فعالیت اشتغال داشتند. بدیهی است که افرادی از این آموزش‌دیدگان مکتب بولونیا در مدارس حقوق یا افرادی که به طور عملی کار آموخته این حرفه بودند، خواه از مردم انگلستان یا سایر کشورهای اروپایی، به انگلستان نیز ورود کرده و با امتیازی که از جانب دستگاه کلیسایی پاپ یا امپراطوری روم مقدس (که در آن زمان مدعی قلمروی گسترده در سراسر اروپا

۱. این کتاب مخاطبان را با شرایط و طرق ورود به حرفه سردفتری و انواع اسناد تنظیمی و تشریفات آن و خدمات و وظایف سردفتران و رویه‌های جاری در این حرفه آشنا می‌سازد. نخستین ویرایش آن در سال ۱۸۳۹ توسط ریچارد بروک انتشار یافت و لذا این اثر با نام وی شناخته می‌شود. پس از وی هماهنگ با تغییرات در قوانین و رویه‌ها ویرایش جدید ارائه می‌گردد. چهاردهمین و آخرین ویرایش مربوط به سال ۲۰۱۳ است که زیر نظر نایجل ردی انتشار یافت.

و فراتر از مرزهای آلمان بود) داشتند، به اعمال این حرفه پرداخته باشند. اگر چه حضور سردفتران در این دوره در انگلستان بسیار کمیاب بوده است اما جسته و گریخته در لا به لای برخی گزارش‌های تاریخی، حضور سردفترانی منصوب از طرف پاپ یا امپراطور در انگلستان ثبت گردیده است. به عنوان مثال در سندی به تاریخ ۱۱۹۹ میلادی، جان پادشاه انگلستان برای شخصی به نام استاد فیلیپ (Master Philip) که در سند مذکور با عنوان سردفتر معرفی شده است مقداری سکه نقره مقرر سالیانه تعیین کرده است (Brooke's notary, 1992: 9). همچنین اسقف وینچستر در سال ۱۲۶۶ در حضور یک سردفتر که نماینده بانک‌داران ایتالیایی بوده، خود را طی سندی ملتزم به پرداخت دین به شخصی موسوم به فلورنتین کرده است (Brooke's notary, 1992: 11).

حضور کم تعداد سردفتران در این دوره آغازین در انگلستان را می‌توان به این واقعیت مرتبط دانست که سرزمین‌های شمال اروپا، برخلاف جنوب که به طور عمده با حقوق روم پیوند خورده بود، سرزمین‌های حقوق عرفی به شمار می‌آمد و در این سنت حقوقی، نوشته و سند کارآیی چندانی نداشت و اجرای قراردادهای و احکام دادگاه‌ها به وجود یک سند مکتوب وابسته نبود (راجع به گسترش سردفتری در جنوب و شمال اروپا نک: Cappon, 2007: 14, 15; Rioufol, et Rico, 1979: 9-10; Schwachtgen, 2007: 10). اگر در برخی موارد هم قاعده‌ای برای استفاده از سند مکتوب در انتقالات وجود داشت، دادگاه‌های انگلستان مداخله سردفتر را در آن موارد ضروری نمی‌دانستند (Brooke's notary, 1992: 9, 10).

دادگاه‌های انگلستان برای مواجهه با این چالش یعنی اعتبار بخشیدن به اسناد عادی از سیستمی استفاده می‌کردند که سابقاً در فرانسه و دیگر نقاط اروپا کاربرد داشت. به موجب این رویه قراردادهای یا انتقالات مهم در چهارچوب یک حکم قضایی قرار می‌گرفت و از اعتبار حکم دادگاه بهره‌مند می‌شد. همچنین دادگاه‌ها با گسترش صلاحیت غیرترافیعی خود، از سیستم ثبت قراردادهای خصوصی در دفتر دادگاه _ که در شمال فرانسه نیز متداول بود _ استفاده می‌کردند (Cheney, 1991: 17). گفتنی است که در قرن ۱۱ و ۱۲ در انگلستان استفاده از مهر بسیار رواج داشت و افراد زیادی حتی مردم عادی در جامعه برای خود صاحب مهر بودند و از این طریق اعتبار اسناد و نوشته جات را تأمین می‌کردند و اگر اسنادی از اهمیت بیشتری برخوردار بودند افراد می‌توانستند مهر یک شخصیت مهم‌تر و معتبرتری را به مهر خود ضمیمه کنند (brooke's notary, 1992: 10). اغلب اسناد سردفتران انگلیسی در آغاز به روابط خارجی و در رأس آن‌ها ارتباط با دربار کلیسای کاتولیک مربوط می‌شد (Zutshi, 1996: 421).

۱-۲. از ۱۲۷۹ تا ۱۵۳۳

با نمایندگی کاردینال اوتو بونو در ۸-۱۲۶۵ فعالیت‌های سردفتری در انگلستان جهش یافت. با وجود این نگارش اسناد به دست سردفتران بعد از ۱۲۷۹ یعنی زمانی که جان پکام در اختیار مقرر

اسقفی کانتربری قرار گرفت، رواج بیشتری یافت. وی به همراه خود از ایتالیا یک سردفتر (جان اهل بولونیا که وظیفه انتقال دانش سردفتری به هم‌تایان انگلیسی خود را نیز داشت) و اجازه انتصاب سه سردفتر دیگر برای انگلستان از جانب پاپ را به ارمغان آورد. در این زمان نهاد سردفتری تا مرکز و شمال اروپا گسترش یافته بود. گفتنی است که فقط اسقف کانتربری نبود که اختیار انتصاب سردفتران از جانب پاپ را به دست آورده بود بلکه اختیارات مشابهی به اسقف وینچستر و نیز به رئیس دانشگاه آکسفورد اعطا گردیده بود (Cheney, 1991: 47; Zutshi, 1996: 421, 422; Brooke's notary, 1992: 11).

در انگلستان قرن سیزدهم همچون سایر نقاط اروپا، هم سردفتران منصوب از طرف پاپ و هم سردفتران منصوب از جانب امپراطور حضور داشتند.^۱ آگاهی‌های زیادی راجع به سردفتران امپراطوری در دست نیست. در میان ایشان سردفترانی هستند که توسط برخی خاندان‌های اشرافی که اجازه انتصاب سردفتران را از امپراطور کسب کرده بودند، منصوب شده بودند؛ اما آن‌چه که در مورد این سردفتران لازم است بدانیم آن‌که به دلیل بروز اختلاف در صلاحیت‌ها میان امپراطوری روم مقدس که در اروپا، مرزی برای خود قائل نبود و پادشاهان در انگلستان، فرانسه و دیگر نقاط، اقبال ایشان چندان به بلندی نگرایید. ادوارد دوم در ۱۳۲۰ فعالیت‌های ایشان را قدغن کرد چرا که تمایلی نداشت خود را تابع امپراطوری قلمداد کند. اتفاقات مشابهی در فرانسه نیز افتاده بود با این تفاوت که در فرانسه سردفتران منصوب از جانب پادشاه جایگزین ایشان شدند حال آن‌که در انگلستان این اتفاق نیفتاد و دستگاه پاپ با انتصاب چند سردفتر در پر کردن جای خالی تردید نکرد (Zutshi, 1996: 423; Brooke's notary, 1992: 12).

در حوزه کلیسایی سردفتری در انگلستان از اهمیت بسزایی برخوردار بود و با اعتباری که پاپ الکساندر سوم به اسناد محضری اعطا کرد امکان بهره‌برداری از این اسناد و استناد به آن‌ها در دادگاه‌های کلیسایی به وجود آمده بود. از جمله می‌توان به دعاوی کلیسا علیه کافران و به منظور صدور حکم تکفیر اشاره کرد که در این دعاوی از سردفتران و اسناد ایشان در مهاداری سلطنتی کمک گرفته می‌شد. در دستگاه کلیسا سردفتران جایگاه ویژه‌ای داشتند و در قرن چهاردهم هر اسقف حداقل یک سردفتر را در خدمت خود داشت. بسیاری از وکلا^۲ که در دادگاه‌های کلیسایی فعالیت می‌کردند نیز سردفتر بودند زیرا داشتن مهارت سردفتری برای ایشان سودمند بود. تا پیش از اصلاحات ۱۵۳۳ در انگلستان سردفترانی که اعتبار خود را از مقام پاپ دریافت می‌کردند چهره‌های کلیدی محسوب می‌شدند. ایشان یا مستقیماً توسط پاپ یا نمایندگان صاحب اختیار وی منصوب می‌شدند. این نمایندگان اغلب

۱. در مورد تنوع انتصابات در حوزه سردفتری در اروپای قرون میانه ن. ک.

(Pillebout, 1999:n°5; Tréton, 2011:7; Lochouarn, 2000:3-4)
2. proctors

فرستادگان پاپ به انگلستان بودند همچون کاردینال نیکلاس کاپوچی که در ۱۳۷۵ اختیار یافت تا ۱۰ پست سردفتری در انگلستان ایجاد کند (Zutshi, 1996: 423, 426).

در حوزه عرفی و غیر کلیسایی، سردفتران توسط سلاطین و حاکمان انتخاب می‌گردیدند تا اسناد را استتساخ کنند، پیش‌نویس عهدنامه‌ها و پیمان‌ها را تهیه کنند، اسناد و سوابق قضایی را ثبت و ضبط کنند و در روابط خارجی به ویژه با دستگاه کلیسایی و پاپ فعال باشند. به عنوان نمونه می‌توان به ماجرای اختلاف بر سر به ارث رسیدن تاج و تخت در اسکاتلند در سال‌های ۶-۱۲۹۱ میلادی اشاره کرد که شرح آن بعدتر توسط ادوارد اول پادشاه انگلستان در طومارهای محضری^۱ به تفصیل ثبت و ضبط گردید. جان اهل برانکتر نمونه خوبی از سردفتران خدمت‌گزار در حوزه عمومی و سلطنتی است. وی در ۱۳۵۵ در مهربرداری سلطنتی مشغول گردید و بیست سال در همان سمت باقی ماند و بسیاری ابتکارات و نوآوری‌ها در اسناد مهربرداری به وی منتسب است. این اسناد شامل اسنادی محضری در باره خاندان سلطنتی و مکاتباتی در حوزه روابط خارجی است. با وجود این دادگاه‌های کامن‌لا هیچ اعتبار ویژه‌ای به اسناد تنظیمی توسط سردفتران نمی‌دادند و آن‌ها را به عنوان دلیلی معتبر و بی‌چون و چرا تلقی نمی‌کردند. اکثر اسناد به جای مانده از سردفتران انگلیسی مربوط به حوزه عمومی است اما نباید پنداشت که ایشان به حوزه‌های خصوصی اصلاً ورود نمی‌کردند. شاید بتوان کمبود اسناد به جای مانده در این حوزه را ناشی از آن دانست که اسناد خصوصی کمتر در آرشیوها حفظ و نگهداری می‌شدند. فعالیت‌های سردفتران در حوزه حقوق خصوصی شامل اموری همچون نقل و انتقالات املاک، تنظیم وصیت‌نامه‌ها، نگارش قراردادهای و سایر اسناد مکتوب می‌گردید (Zutshi, 1996: 426, 427; brooke's notary, 1992: 13, 14).

اطلاعات ما در باره سوابق فرهنگی و اجتماعی سردفتران و صلاحیت‌های ایشان و نیز نحوه انتصابشان بسیار اندک است. آن‌چه در آرشیوها و سوابق در مورد احکام انتصاب ایشان موجود است بسیار کلی و مبهم است و نمی‌توان از محتوای آن‌ها دریافت‌های روشنی در این موارد داشت. مع‌هذا می‌دانیم که معمولاً سردفتران منصوب از جانب پاپ از میان روحانیون کلیسا که دارای رتبه‌های عالی نیز نبودند و به ویژه از میان روحانیون مجرد انتخاب می‌شدند (Zutshi, 1996: 423, 424). البته جدا از ارتباط مستقیم کلیسا با انتصابات سردفتری، باید متذکر شویم که این انتصابات تا حدود زیادی از ضرورت‌ها ناشی می‌شد چرا که به طور عمده افراد با سواد و دارای توانایی کتابت و نگارش در میان اصحاب کلیسا و روحانیون یافت می‌شدند و این امر می‌توانسته تا حدود زیادی شامل سردفتران امپراطوری یا سلطنتی نیز باشد. با وجود این، به تدریج و با گذشت زمان به ویژه در شهرها و مراکز

1. notarialised rolls

تجاری، روحانیون و مردان کلیسا جای خود را به افرادی خارج از دستگاه کلیسا سپردند. سردفتران مذکور کارکردها و ویژگی‌های جدیدی را به نمایش گذاردند. موضوعات و فعالیت‌های تجاری دغدغه اصلی ایشان بود و تنوع و پیچیدگی و تخصصی بودن این فعالیت‌ها کار را به جایی رساند که به تدریج سردفتران کلیسا از سردفتران عادی جدا شدند. در انگلستان این اتفاق در زمان ریچارد دوم در دهه‌های پایانی قرن چهاردهم افتاد. ارتباط میان سردفتران و شرکت اسکریونرها به همین قرن چهاردهم باز می‌گردد (Brooke's notary, 1992: 14).

این که دانش سردفتری چگونه به انگلستان انتقال پیدا کرد چندان روشن نیست. پیشتر گفتیم که جان پکام که به کلیسای کانتربری اعزام گردیده بود، یک سردفتر را از ایتالیا با خود آورده بود تا دانش و مهارت‌های سردفتری را به هم‌تایان انگلیسی خود بیاموزد. این احتمال نیز وجود دارد که کسانی از انگلستان به ایتالیا و بولونیا سفر کرده و این مهارت‌ها را آموخته و به انگلستان انتقال داده باشند. همچنین در قرون میانه کتاب‌ها و مجموعه‌هایی وجود داشت که می‌توانست در آموختن شیوه‌های نگارش اسناد و دانش حقوقی مرتبط با آن‌ها و رویه‌های متداول در حرفه سردفتری به افراد درگیر در این حوزه یاری رساند. نسخه‌هایی از این مجموعه‌ها می‌توانست به انگلستان رسیده باشد. اگرچه در دانشگاه‌های آکسفورد و کمبریج به استثنای دروس پاره وقت و از راه دور که از ۱۹۹۹ به بعد برای اخذ دیپلم سردفتری توسط کمبریج ارائه می‌شود،^۱ هیچ‌گاه دانش سردفتری تدریس نمی‌شده و سردفتران انگلیسی نیز معمولاً فارغ‌التحصیل از دانشگاه نبودند اما در میان ایشان کسانی که تحصیل کرده دانشگاه باشند نیز وجود داشته است. کسانی که تمایل به ورود به حرفه سردفتری داشتند می‌باید از عهده امتحانات برمی‌آمدند اگرچه نمی‌دانیم به طور دقیق تخصص‌ها و دانش‌هایی که از ایشان مورد انتظار بوده است کدام‌اند. معمولاً افرادی که سردفتر می‌شدند مهارت‌های عملی خود را در دستگاه اداری کلیسا و یا از طریق کار و فعالیت در مهرداری‌های سلطنتی به دست می‌آوردند (Cheney, 1991 : 55 ; Zutshi, 1996 : 424, 425).

همچنان که گفتیم بر خلاف سردفتران شاغل در جنوب اروپا و حوزه مدیترانه، سردفتران انگلیسی بیشتر در خدمت حاکمیت و کلیسا بودند و در حوزه عمومی به کار اشتغال داشتند و لذا نه فرصت داشتند و نه نیاز برای آنکه شکل‌های حرفه‌ای ایجاد کنند و یا کالج‌ها و مدارس آموزشی تدارک ببینند. از این لحاظ البته اسکریونرها به سردفتران در اروپای بری بیشتر شباهت داشتند. این گروه در نیمه قرن چهاردهم (۱۳۵۷) تشکیلی را میان خود به وجود آوردند که شرکت اسکریونرها نام داشت و برای حرفه

۱. در این مورد ن. ک. : (Shaw, Notaires en Angleterre ..., 2006 : 49)

خود مقررات و قواعدی وضع نمودند (Zutshi, 1996:428). باز هم برخلاف اروپای بری و جنوب فرانسه، بایگانی اسناد تنظیمی توسط سردفتران انگلیسی که پروتوکل نامیده می‌شد، باقی نمانده است. از خلال برخی گزارش‌ها می‌توان به مطالبی راجع به پروتوکل برخی سردفتران در قرن ۱۴ دست یافت. در تنظیم اسناد سردفتران از فرم‌های نمونه، کتابچه‌های راهنما، رساله‌ها و نوشته‌های مشابه بهره می‌گرفتند که برخی از آن‌ها، برخلاف پروتوکل‌ها تا امروز باقی مانده‌اند. اسناد اغلب دارای مهر مخصوص سردفتر بودند اما در مواردی امضای ایشان نیز بر روی سند دیده می‌شود (Zutshi, 1996: 432-430).

۱-۳. از ۱۵۳۳ تا ۱۸۰۱

در سال ۱۵۳۳ به دنبال اختلافاتی که میان هنری هشتم پادشاه انگلستان و پاپ کلمنت هفتم بروز کرده بود و در اثر اجرای برخی اصلاحات توسط پادشاه، کلیسای انگلستان اعلام استقلال کرد و خود را از تابعیت دستگاه کلیسای کاتولیک در روم بیرون کشید. پادشاه خود را ریاست مطلقه کلیسای انگلستان قلمداد کرد و به همین دلیل از طرف کلیسای کاتولیک تکفیر شد. این رفورم تغییر قابل توجهی در صلاحیت سردفتران و وظایف ایشان در انگلستان ایجاد نکرد با وجود این، به واسطه قانون مجوزهای کلیسایی مصوب ۱۵۳۳ اختیارات پاپ در زمینه اعطای امتیازات که به اسقف کلیسای کاتدربری تفویض شده بود، به عهده پادشاه انگلستان گذاشته شد. دادگاهی با عنوان دادگاه امتیازات وابسته به کلیسای کاتدربری خلق گردید و اعطای امتیاز به سردفتران و انتصاب ایشان به این دادگاه ارجاع گردید و از آن زمان تا امروز این رویه پانصد سال است که برقرار است (Heinz, 2001: 6).

رئیس دادگاه امتیازات یا مسئول امتیازات^۱، وظیفه‌گزینه سردفتران و تأیید یا عدم تأیید صلاحیت‌های ایشان را داشت و اکنون نیز همین مهم را عهده‌دار است. پس از اعطای امتیاز توسط این مرجع، منشی دربار در مهرداری سلطنتی آن را ثبت می‌کرد و سپس به دادگاهی فرستاده می‌شد که سردفتر قصد داشت در آن به فعالیت مشغول شود. این دادگاه‌ها معمولاً دادگاه‌های کلیسایی یا دادگاه‌های دریانوردی بودند زیرا این دو دادگاه تنها دادگاه‌هایی بودند که بر اساس قواعد حقوق روم و نه قواعد کامن‌لا و یا انصاف رأی صادر می‌کردند و پیشتر خاطر نشان کردیم که اسناد و نوشته‌های سردفتران در نظام کامن‌لا وزن و اعتبار ویژه‌ای نداشت. منشی یا همان مدیر دفتر هر دادگاه وابسته به قلمرو اسقفی، یک سردفتر بود. دفتر دادگاه که حضور در آن پرسود هم بود و در عمل عمده سردفتران خارج از لندن بدان ملحق می‌شدند، به ثبت تمامی اسناد حقوقی، تسلیم کپی اسناد به طرفین و حفظ و حراست از سوابق دادگاه می‌پرداخت. سردفتر بود که درستی این سوابق را تضمین می‌کرد. بعد از

1. Master of the faculties

۱۵۷۰ صلاحیت دادگاه‌های کلیسایی در باره ازدواج و وصایا گسترش یافت و سردفتران در تهیه اسناد مرتبط با این حوزه‌ها در هر مرحله فعال بودند. از جمله مداخله ایشان در استیناف‌ها ضروری بود زیرا برای استیناف ارائه یک گزارش مکتوب و مشروح از هر آنچه در دادگاه پایین تر اتفاق افتاده، مورد نیاز بود. این دادگاه‌ها هم به حوزه حقوق روم و هم حقوق شرعی کلیسایی تسلط داشتند و پس از اصلاحات ۱۵۳۳ نیز با همان سیستم ادله کار می‌کردند که در اروپای بری نیز متداول بود. از همین رو، این دادگاه‌ها برای اسناد تنظیمی توسط سردفتران اعتبار و ارزشی ویژه جهت اثبات قائل بودند (Brooke's notary, 1992: 16, 17).

تاریخ دوره‌های آغازین فعالیت شرکت اسکریونرها با ابهام پوشیده شده زیرا بیشتر سوابق آن در آتش سوزی بزرگ لندن در ۱۶۶۶ سوخته است. تا قرن ۱۶ این شرکت سه حرفه مجزا را در خود جای می‌داده است: اسکریونرها، وکلا^۱ که بسیاری از وظایف سالیسیت‌های امروزی را انجام می‌دادند و سردفتران عادی^۲ که عضویت در شرکت برای ایشان شرط مقدماتی انجام فعالیت در لندن بود. در قرن هفدهم فعالیت‌های اسکریونرها و سردفتران از تنظیم اسناد و قراردادهای و نقل و انتقالات املاک فاصله گرفت. در این دوره اسکریونرها فعالیت‌های خود را در حوزه تجارت و فعالیت‌های مالی به ویژه اداره و سرمایه‌گذاری سرمایه‌های مشتریان خود، متمرکز ساختند. قراردادهای بین‌المللی ایشان را قادر ساخت تا به عنوان واسطه میان تجار کشورهای مختلف فعالیت کنند. به تدریج تهیه اسناد مربوط به حوزه تجارت بین‌الملل همچون بیمه نامه‌ها و بارنامه‌ها و مانند آن در حوزه تخصصی ایشان قرار گرفت اما در رقابت با وکلا، حق مداخله در نقل و انتقالات املاک و تنظیم اسناد مربوط به آن را از دست دادند (Brooke's notary, 1992: 17; Heinz, 2001: 6-7; Halpérin, 1996: 26)

۴-۱. از ۱۸۰۱ تا کنون

در آغاز قرن نوزدهم نخستین مقررات موضوعه در ارتباط با سردفتران وضع گردید. قانون سردفتران مصوب ۱۸۰۱ صلاحیت رئیس دادگاه امتیازات را در زمینه کنترل ورود سردفتران به حرفه و نیز صلاحیت‌های انحصاری شرکت اسکریونرها را برای کنترل این حرفه در لندن مورد تأیید قرار داد. به موجب این قانون همچنین به عنوان شرط احراز صلاحیت سردفتری، کارآموزی ۷ ساله برای تمامی سردفتران اعم از آن‌ها که در لندن بودند و آن‌ها که در شهرستان فعالیت می‌کردند، مقرر گردید. این مقرر برای سردفتران لندن یعنی اسکریونرها که سردفتر تمام وقت بودند قابل قبول و مناسب بود اما برای سردفتران عادی در شهرستان‌ها که احتمالاً شغل دیگری همچون وکالت و مشاوره حقوقی نیز

1. attorney at law
2. notaries public

داشتند و از سردفتری به تنهایی نمی‌توانستند امرار معاش کنند، چندان رضایت‌بخش نبود. این سختگیری به کمبود تعداد سردفتران عادی خارج از لندن انجامید. گسترش مناسبات تجاری در شهرها و بنادر تجاری نیاز به سردفتران را برای اموری همچون اعتراض به اسناد تجاری و کشتی‌ها و نیز تهیه اسنادی برای استفاده در خارج از انگلستان بالا برد مع‌هذا همین حد از اشتغال نیز برای سردفتری تمام وقت کافی نبود.

در ۱۸۰۸ طرحی به پارلمان ارائه شد تا هرکسی که به عنوان وکیل و مشاور حقوقی فعالیت می‌کند بتواند بدون شرط کارآموزی وارد حرفه سردفتری گردد و در هر جا غیر از لندن به کار مشغول شود اما این طرح مورد قبول واقع نشد. در ۱۸۳۳ موضوع دوباره مطرح گردید و پس از بحث و اظهارنظر، مشکل با ایجاد نوع جدیدی از سردفتری تحت عنوان سردفتر ناحیه‌ای مرتفع گردید. این سردفتران می‌توانستند مشاور حقوقی یا وکیل باشند که بدون کارآموزی و با گزینش رئیس دادگاه امتیازات به عنوان سردفتر ناحیه‌ای در محدوده جغرافیایی معینی به کار مشغول شوند. بقیه سردفتران عادی که می‌خواستند بدون محدودیت در صلاحیت‌های محلی به کار مشغول شوند لازم بود کارآموزی ۷ ساله را طی کنند که البته قانون سردفتران مصوب ۱۸۴۳ آن را برای همه سردفتران به غیر از اسکریونرها به ۵ سال تقلیل داد. قانون اخیرالذکر همچنین به رئیس دادگاه امتیازات اجازه داد تا مقرراتی برای تعیین صلاحیت افراد جهت ورود به حرفه سردفتری وضع نماید.

در نیمه قرن ۱۹ عمده صلاحیت دادگاه‌های کلیسایی و تمامی صلاحیت‌های دادگاه‌های دریانوردی به دادگاه‌های کامن‌لا واگذار شد و در نتیجه از فعالیت‌های سردفتران در ارتباط با این دادگاه‌ها تا حد زیادی کاست. پس از تصویب قانون قوه قضائیه مصوب ۱۸۷۵ و با یک پارچه شدن تمامی دادگاه‌هایی که تحت دیوان عالی عدالت فعالیت می‌کردند اعم از دادگاه‌های کامن‌لا، انصاف و دادگاه‌های حقوق روم، همه مشاغل مرتبط با این دادگاه‌ها با هم ادغام شدند لذا تمامی مشاوران حقوقی و وکلا تحت عناوین proctor و attorney at law و solisiter تحت عنوان سالیسیتر باقی ماندند و جامعه حقوقی^۱ این گروه حرفه‌ای را هدایت می‌نمود. تنها سردفتران بودند که به عنوان گروهی مستقل باقی ماندند. در ۱۸۸۴ جامعه حقوقی طرحی را ارائه داد که به موجب آن بتواند حرفه سردفتری را نیز به جمع وکلای دادگستری ملحق نماید. بحث‌های بسیاری در این مورد مطرح گردید اما در نهایت حفظ وضعیت اسکریونرها و موقعیت ممتاز ایشان در لندن مانع از عملی شدن این طرح گردید. قانون اجرای عدالت مصوب ۱۹۶۹ کارآموزی اسکریونرها را نیز به ۵ سال تقلیل داد و قانون دادگاه‌ها و خدمات

حقوقی در ۱۹۹۰ دو تغییر اساسی در وضعیت سردفتران عادی ایجاد کرد: نخست آن که تمایز میان سردفتران عادی و سردفتران ناحیه‌ای را از بین برد و دیگر آن که شرط کارآموزی برای ورود به حرفه سردفتری عادی را منسوخ ساخت (Halpérin, 1996 :26; Brooke's notary, 1992 :17-19).

یکی از تحولات بسیار مهم در این دوره آن است که به موجب قانون دسترسی به عدالت مصوب ۱۹۹۹، سردفتران اسکریونر حق انحصاری خود برای فعالیت در لندن و حومه آن تا شعاع سه مایلی را از دست دادند و در حال حاضر اسکریونرها و سردفتران عادی صلاحیت فعالیت در هر نقطه از انگلستان و ولز را دارند (Claudet, 2002 :39; Urquhart, 2005 : n. 93; Shaw, Notaires en Angleterre..., 2006 :47).

۲. سردفتر و نهاد نظارتی

۱-۲. تعریف سردفتر انگلیسی

وظایف و کارکردهای سردفتران اسناد در انگلستان که با عنوان *notary public* یا چنان که در قوانین موضوعه اخیر ذکر شده *public notary* شناخته می‌شوند در هیچ قانون یا متن رسمی تعریف نگردیده است. هیچ تلاشی در جهت تهیه قوانین و مقررات مختص به سردفتران چنانکه در کدهای حقوقی کشورهایمانند فرانسه و مثل آن وجود دارد، صورت نگرفته است و برای آن که شمایی از سردفتر انگلیسی به دست آید ناچاریم از عرف، رویه قضایی و تا حدودی برخی قوانین موضوعه که موادی از آن‌ها به سردفتران اختصاص یافته کمک بگیریم (Brooke's notary, 1992 : 20).

در کتاب راهنمای بروک چنین قید گردیده است که سردفتر یک مقام حقوقی است که توسط دادگاه امتیازات منصوب می‌گردد و وظیفه عمومی وی آن است که با استفاده از مهر رسمی خود اسنادی را که قرار است در قلمرو حقوقی دیگر کشورها مورد استفاده قرار گیرد، صادر، تأیید یا گواهی کند. البته سردفتر انگلیسی همچنین ممکن است اسناد و گواهی‌های دیگری همچون اسناد معاملات غیرمنقول، وکالتنامه و مانند آن را برای استفاده در داخل کشور تنظیم و صادر نماید (Halsbury's laws..., 1997 :499; Brooke's notary, 1992 : 20-21).

چنان که از این عبارات به خوبی پیداست تنظیم اسناد توسط سردفتران انگلیسی صرفاً برای استفاده در خارج از انگلستان است و این اسناد در داخل انگلستان کاربرد ندارند. در نظام ادله کامن‌لا چیزی تحت عنوان سند رسمی که دارای قدرت اثباتی و اجرایی باشد (چنانکه معمولاً در نظام های رومی- ژرمنی یافت می‌شود) وجود ندارد و فقط برخی گواهی‌ها و اسناد معدود و انگشت‌شمار هستند که سردفتر انگلیسی صادر و تنظیم می‌کند که در داخل انگلستان مورد استفاده قرار می‌گیرد. آن چه که در دفاتر اسناد اروپای بری و سایر کشورهای تابع نظام حقوقی رومی-ژرمنی در زمینه تنظیم اسناد با قدرت اثباتی و اجرایی در اکثر حوزه‌های حقوقی مدنی و تجارت

رخ می‌دهد، در دفاتر اسناد انگلستان مشاهده نمی‌شود و به لحاظ تاریخی و سنتی این دفاتر در قلمرو بسیار محدودی فعال می‌باشند (Droz, 2000:36-38).

عبارت مقام یا منصب حقوقی که به عنوان ترجمه‌ای از کلمه officer انتخاب گردیده نباید این تصور را ایجاد کند که سردفتر در انگلستان نماینده حاکمیت است و یا اسنادی که وی تنظیم می‌کند همچون سند رسمی در نظام‌های سردفتری لاتین، از حمایت دولت و حاکمیت برخوردار و درستی و اعتبار آن خدشه‌ناپذیر است. این حرفه در بریتانیا همچون حرفه وکالت یک حرفه آزاد حقوقی است.

۲-۲. دادگاه امتیازات و مسئول آن

پیش از ورود به بحث در مورد انواع سردفتری در انگلستان، لازم است با نهادی که وظیفه کنترل سردفتران را در زمان ورود به حرفه و پس از آن در دوران تصدی پست سردفتری به عهده دارد، آشنا شویم. پیشتر گفتیم که قبل از اصلاحات ۱۵۳۳ در انگلیس، سردفتران توسط پاپ و از طریق نمایندگی که در این زمینه به کلیسای کاتربری اعطا گردیده بود اعمال می‌شد. پس از اصلاحات به موجب ماده ۱۱ قانون مجوزهای کلیسایی مصوب ۱۵۳۳ انتصاب سردفتران به عهده کلیسای کاتربری قرار گرفت و این حق از طریق دادگاهی ویژه با عنوان دادگاه امتیازات که ایجاد و به کلیسا ملحق گردید، اعمال شد. دادگاه دارای رئیسی است که اختیارات او شامل اعطای امتیاز به متقاضیان سردفتری و کنترل وجود شرایط لازم برای ورود به حرفه و نیز انتصاب ایشان و نظارت بر عملکردشان پس از انتصاب می‌باشد. نیز رئیس دادگاه به موجب قانون اختیار دارد مقرراتی را راجع به شرایط احراز سمت سردفتری، آموزش سردفتران، چگونگی نظارت بر ایشان و مواردی دیگر وضع کند و وی این حق را از سال ۱۸۴۳ به بعد که قانون مرتبط با آن وضع گردید، چندین بار اعمال کرده است (به ظاهر آخرین بار در سال ۲۰۱۹ این قواعد به روز شده‌اند).

رئیس دادگاه امتیازات که رئیس دو دادگاه مهم کلیسایی در کلیسای کاتربری و کلیسای یورک و عالی رتبه‌ترین قاضی در دادگاه‌های کلیسایی است و توسط اسقف اعظم هر دو کلیسا انتخاب می‌شود در حال حاضر قاضی دیوان عالی نیز به شمار می‌رود و به عنوان قائم مقام اسقف اعظم کاتربری، تمامی درخواست‌های برای پست سردفتری و نصب و عزل‌ها به سمت وی هدایت می‌شود. وی اختیار دارد که کسی را به صلاحدید خود مردود به شمارد و متقاضی در نهایت می‌تواند تحت عنوان «رد بدون دلیل صحیح و موجه» نزد مهرداد سلطنتی تقاضای تجدیدنظر کند. تا پیش از ۱۹۹۰ که قانون دادگاه‌ها و خدمات حقوقی مصوب گردد اختیارات رئیس دادگاه امتیازات به موجب قانون تعیین نگردیده بود و تفسیری وجود داشت که این اختیارات را محدود به اختیارات ذاتی وی یعنی آنچه قبل از ۱۵۳۳ پاپ و نماینده وی در کاتربری داشته‌اند، می‌دانست اما پس از ۱۹۹۰ هرگونه تردیدی نسبت به گستره این

اختیارات مرتفع گردید. از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۹ خانم شیلا کامرون این مقام را به عهده داشت و ریاست دادگاه پس از ۲۰۰۹ تا امروز با ریچارد جورج است و محل استقرار دادگاه در حال حاضر در لندن در نزدیکی کلیسای وست مینستر است. ... (Brooke's notary, 1992: 36-40; Halsbury's laws ... , 2006: 46; Shaw, Notaires en Angleterre..., 1997: 500, 507).

گفتنی است که اختیارات دادگاه در مورد انتصابات سردفتران منحصر به انگلستان نیست و شامل برخی کشورهای مشترک‌المنافع ماورای بحار نیز می‌شود. در استرالیا در تمامی ایالت‌ها به جز کوئینزلند انتصاب سردفتران به عهده دیوان عالی هر ایالت است اما در کوئینزلند همچنان سردفتران بر اساس پیشنهاد جامعه سردفتران کوئینزلند، توسط دادگاه امتیازات و رئیس آن منصوب می‌شوند (Zablud, 2006: 22; Smith, 2006: 4). انتصاب سردفتران در نیوزیلند نیز همچنان توسط کلیسای کاتربری و دادگاه امتیازات صورت می‌گیرد و تا سال ۱۹۹۷ همین روال در مورد هنگ‌کنگ نیز جریان داشت (Cox, the survival..., 2006: 8-12).

۳. انواع سردفتری در انگلستان

چنان‌که در سطور قبل به مناسبت توضیح داده شد از گذشته دور تا قرن بیستم انواع مختلفی از سردفتری در کشور انگلستان وجود داشته است که برخی از آن‌ها مانند سردفتران ناحیه‌ای و سردفتران کلیسایی به تدریج از صحنه روزگار محو شده‌اند. در حال حاضر دو نوع سردفتری در این کشور وجود دارد که به فعالیت در کنار یکدیگر مشغول‌اند: ۱- سردفتران عادی ۲- سردفتران اسکریونر

۳-۱. سردفتران عادی

به استثنای سردفتران اسکریونر که همگی در لندن و حومه آن تا شعاع سه مایلی فعالیت می‌کنند، بقیه سردفتران در انگلستان سردفتر عادی محسوب می‌شوند. برخی حقایق در مورد این سردفتران را در بخش تاریخی ابتدای مقاله متذکر شدیم. این سردفتران از دیرباز تا روزهای پایانی قرن بیستم (اول نوامبر ۱۹۹۹ میلادی که قانون دسترسی به عدالت لازم‌الاجرا گردید) حق فعالیت در شهر لندن و حومه آن تا شعاع سه مایلی را نداشتند و فعالیت‌های ایشان منحصر به شهرستان‌ها بود. به دلیل حوزه کاری بسیار محدود و فعالیت‌های نه‌چندان درآمدزا، اکثریت قریب به اتفاق این سردفتران، حرفه سردفتری را به عنوان یک شغل پاره‌وقت دنبال می‌کنند و معمولاً وظایف سردفتری را در کنار شغل وکالت دادگستری انجام می‌دهند. ایشان معمولاً سالیسیتور و در موارد اندکی کارمندان دفاتر وکالت و مشاوره حقوقی هستند. اگرچه در قرن ۲۱ امکان فعالیت در لندن را نیز به دست آورده‌اند (چنان‌که اسکریونرها نیز حق فعالیت در خارج از لندن را دارند) اما به یقین رقابت ایشان با

سردفتران اسکریونر با قابلیت‌ها و توانایی‌های فوق‌العاده، رقابتی سخت و نفس‌گیر است. در حال حاضر حدود ۸۰۰ سردفتر عادی در سرتاسر انگلستان فعالیت می‌کنند که همان‌طور که گفتیم تعداد بسیار اندکی از ایشان در کنار سردفتری شغل تمام‌وقتی همچون وکالت به عنوان حرفه اصلی ندارند. قابل ذکر است که در انگلستان، بر خلاف بسیاری از کشورهای اروپایی و غیر اروپایی همچون فرانسه (و نیز ایران) در مورد تعداد سردفتران هیچ محدودیتی وجود ندارد اما در عمل سردفتری خارج از شهر لندن متقاضی چندانی ندارد

(Claudet, 2002:39; Halsbury's laws ..., 1997:501, 503-505; Shaw, Notaires en Angleterre ..., 2006: 48).

تقاضای کسانی برای ورود به حرفه سردفتری اسناد توسط دفتر امتیازات پذیرفته می‌شود که آموزش‌های آکادمیک حقوقی و نیز آموزش‌های حرفه‌ای لازم را دیده و مدرک گذراندن دروس مرتبط را به دست آورده باشند. برای تأیید صلاحیت متقاضی در مورد آموزش‌های آکادمیک، وی باید دارای مدرک دانشگاهی معتبری در رشته حقوق باشد که طی آن آموزش‌های استاندارد مشتمل بر دروس ذیل را دیده باشد:

حقوق عمومی و اساسی، حقوق اموال، حقوق قراردادها، حقوق اتحادیه اروپا، انصاف و حقوق تراست، انتقالات املاک، حقوق و رویه‌های شرکت‌های تجاری و مشارکت، حقوق روم به عنوان مقدمه حقوق اروپای بری و حقوق بین‌الملل خصوصی (Hall, 2015:6; Becoming a notary, 4-6).

در زمینه آموزش‌های حرفه‌ای، متقاضی سردفتری باید دروسی را در ارتباط با رویه‌های عملی سردفتری بگذراند. این آموزش‌ها توسط کالج دانشگاهی لندن^۱ در یک دوره دوساله آموزش از راه دور ارائه می‌گردد. ارائه مدرک این دوره آموزشی ضرورت دارد. این دروس حرفه‌ای شامل آشنایی با اصول و ریشه‌های حرفه سردفتری و نیز اطلاع از نحوه فعالیت سردفتران اسناد رسمی در کشورهای تابع حقوق رومی-ژرمنی، حقوق بین‌الملل خصوصی کاربردی، شیوه‌های عملی تنظیم اسناد و آگاهی از حقوق شرکت‌ها و اشخاص حقوقی و انجام خدمات مورد نیاز ایشان است.

متقاضی پس از عبور از این دو مرحله آموزشی وارد مرحله درخواست انتصاب از دفتر امتیازات می‌شود و برای چنین درخواستی علاوه بر مدارک دانشگاهی فوق‌الذکر می‌باید برخی گواهی‌ها و مدارک دیگر از جمله گواهی مربوط به صلاحیت‌های اخلاقی و انطباق خصوصیات و ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری متقاضی با شغل سردفتری، گواهی پوشش کامل بیمه‌ای که در این حرفه اجباری است و بالاخره معرفی سردفتری با حداقل پنج سال سابقه به عنوان ناظر که در دو یا سه سال اول فعالیت متقاضی بر کار او نظارت خواهد کرد، را ارائه دهد.

1. University College of London

در مواردی که افراد حرفه ای مثل مشاوران حقوقی و وکلای دادگستری متقاضی سردفتری باشند ممکن است معافیت‌هایی در مورد برخی دروس آکادمیک برای ایشان در نظر گرفته شود اما در هر صورت هیچ معافیتی برای دروس حقوق روم و حقوق بین‌الملل خصوصی و نیز آموزش‌های عملی و حرفه‌ای کالج لندن اعمال نخواهد شد. متقاضی سردفتری باید حداقل ۲۱ سال سن داشته باشد و قبل از انتصاب مطابق قانون سوگند یاد کند (Claudet, 2002: 39; Urquhart, 2005: n° 94, 95; Becoming a notary, 4-6; Hall, 2015:6).

۳-۲. سردفتران اسکریونر

گروه کوچکی از جامعه سردفتران انگلیسی در شهر لندن که اسکریونر^۱ خوانده می‌شوند و تمام وقت به انجام وظایف خود اشتغال دارند، به دلیل کارکردهای ویژه و تعلیمات حرفه‌ای عمیق و گسترده‌ای که دارند و نقشی که در تجارت و مبادلات بین‌المللی ایفا می‌کنند همواره در جامعه حقوقی انگلستان مورد توجه و تأثیرگذار بوده‌اند. در واقع تخصص اصلی این گروه از سردفتران، تنظیم اسنادی است که قرار است در خارج از انگلستان مورد استفاده قرار گیرد و توانایی‌های ایشان در آشنایی با چند زبان خارجی و نظام‌های حقوقی بیگانه و تسلط به قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی و بالاخره مهارت ایشان در حوزه‌های تجارت بین‌الملل، ایفای این نقش مهم و تأثیرگذار را برای ایشان عملی ساخته است. اسکریونرها اعضای شرکت اسکریونرها قلمداد می‌شوند و تا پیش از آن‌که قانون دسترسی به عدالت از اول نوامبر ۱۹۹۹ اجرایی شود از حق انحصاری فعالیت در شهر لندن و محدوده‌ای به شعاع ۳ مایلی اطراف آن برخوردار بودند (Claudet, 2002: 39; Shaw, Notaires en Angleterre..., 2006: 48; Halsbury's laws ..., 1997: 501, 505-506).

کلمه اسکریونر از نظر لغوی از لغت قدیمی فرانسوی «*escrivain*» یا همان «*écrivain*» امروزی به معنای نویسنده یا کسی که شغل وی نوشتن است، گرفته شده (Bevan, 39) و اگر بخواهیم به فارسی معادل خوبی برای آن بیابیم، لفظ «کاتب» بهترین گزینه است. اسکریونرها برخلاف سردفترانی که بیشتر در خدمت حکام یا کلیسا بودند، کاتبان حرفه‌ای اسناد بودند که تخصص آن‌ها تنظیم اسناد و قراردادها و نیز کپی کردن آن‌ها بود و این خدمات را در اختیار مشتریان خود قرار می‌دادند. از این نظر بیشترین شباهت را به سردفترانی داشتند که در قرن ۱۲ و ۱۳ و پس از آن در حوزه مدیترانه به فعالیت مشغول بودند. مهم‌ترین ایشان گروهی بودند که در شهر لندن کار می‌کردند. این جماعت از همان اوایل به تشکل‌های حرفه‌ای روی آوردند و اقدام به تأسیس شرکتی با عنوان شرکت اسکریونرها در نیمه دوم قرن چهاردهم نمودند تا از این طریق انحصار موجود در حرفه خود را حفظ کنند. با اینکه سردفتران

1. scrivener

اسکریونر در رقابت با سالیسیترها در ۱۷۶۰، انحصار تنظیم اسناد نقل و انتقال املاک را از دست دادند اما همچنان انحصار تنظیم تمامی اسناد و قراردادها و اساسنامه‌ها و سایر اسناد و مکتوباتی که به موجب کامن‌لا یا عرف می‌باید در حوزه شهر لندن و حومه سه مایلی آن مهر خورده و گواهی شود را حفظ کردند و این روال تا روزهای پایانی قرن بیستم تداوم داشت. تنها کسانی که به عضویت شرکت پذیرفته می‌شدند و در امتحاناتش نتیجه مثبت می‌گرفتند امکان ورود به حرفه را داشتند و این روند هنوز طی می‌شود. ایشان مقرراتی را نیز برای خود وضع نمودند که بعدتر در قوانین موضوعه مورد تأیید قرار گرفت. راجع به اسکریونرهای خارج از لندن اطلاعات چندانی در دست نیست و کمتر موضوع پژوهش و نگارش بوده‌اند. مع‌هذا اسکریونرهای یورک از اهمیت بیشتری برخوردار و دارای سازماندهی خوبی بوده‌اند (Zutshi, 1996: 421; Bevan, 2013: 11-17; Brooke's notary, 1992: 14-15).

تا پیش از تصویب قواعد صلاحیت اسکریونرها در سال ۱۹۹۸ میلادی، آموزش‌های لازم برای انتصاب به سردفتری اسکریونر عبارت از پنج سال کارآموزی نزد یک سردفتر تمام وقت اسکریونر بود. در خلال این مدت، کاندیدای سردفتری می‌باید داوطلب شرکت در امتحاناتی می‌شد که توسط شرکت اسکریونرها برگزار می‌گردید. این امتحانات شامل حقوق قراردادها، حقوق خصوصی روم، حقوق تجارت، حقوق اراضی، حقوق شرکت‌ها، تراست‌ها، ارث، حقوق بین‌الملل خصوصی، حرفه سردفتری، قواعد و آیین دادرسی در ارتباط با برات و دیگر اسناد تجاری و بالاخره ترجمه متن‌های حقوقی از دو زبان حقوقی منتخب و به زبان‌های مذکور می‌گردید.

قوانین جدید شرط کارآموزی پنج ساله را از میان برداشته است. برابر آخرین مقررات در مورد صلاحیت‌های لازم برای اشتغال به عنوان اسکریونر، یعنی قواعد صلاحیت‌های سردفتری اسکریونر مصوب ۲۰۱۹ که توسط شرکت اسکریونرها بر اساس اختیاراتی که به آن تفویض شده، تهیه گردیده است، داوطلب سردفتری اسکریونر اکنون می‌باید نخست به عنوان سردفتر عادی وارد این حرفه شده و صلاحیت‌های لازم برای آن را کسب نماید و سپس از طریق یک فرآیند ارتقا به عنوان اسکریونر مشغول به کار شود بدین صورت که از امتحانات پیشرفته حرفه سردفتری و آشنایی با یک نظام حقوقی خارجی سربلند بیرون آید. دوره آموزش‌های عملی به دو سال کاهش پیدا کرده است اما شرط آشنایی با دو زبان انتخابی و گذراندن امتحانات مربوط به ترجمه متون حقوقی از انگلیسی به زبان‌های مذکور و بالعکس سر جای خود باقی است. این زبان‌ها شامل زبان‌های فرانسه، آلمانی، ایتالیایی، پرتغالی، یونانی، اسپانیایی، لهستانی، رومانیایی و روسی می‌شود. نهاد مسئول برگزاری امتحانات مذکور در رابطه با حرفه سردفتری و زبان، شرکت اسکریونرهای لندن است. این امتحانات غیر از امتحاناتی است که برای احراز سردفتری عادی باید گذرانند و در بالا بدان‌ها اشاره گردید (Hall, 2015:6; Claudet, 2002:39-40).

تعداد بسیار محدود سردفتران اسکریونر (کمتر از ۴۰ نفر) و نیز تخصص ایشان در تجارت، امور بانکی و صنعت دریایی در لندن، موقعیتی بسیار قوی و مستحکم با درآمدی قابل توجه را برای ایشان رقم زده است. با اینکه ایشان سردفتر تمام وقت هستند اما در حالتی خیلی استثنایی ممکن است وکیل دادگستری باشند یا به عنوان یک حقوقدان خارجی در خارج از انگلستان فعالیت داشته باشند (Shaw, notaires en Angleterre..., 2006 :47; Heinz, 2001 : 11).

بسیار متداول است که یک کارآموز حرفه اسکریونرها، یک سال از دوره کارآموزی خود را در یک دفتر حقوقی در ماورای بحار بگذرانند تا از این طریق هم مهارت خود در زمینه آموزش زبان را افزایش دهد و هم با حقوق کشور محل کارآموزی از نزدیک آشنا شود. مقررات جدید اجازه می‌دهند که کارآموز بخشی از آموزش‌های عملی را در خارج از انگلستان بگذرانند اگرچه مدت آن از شش ماه نمی‌تواند تجاوز نماید.

پس از آن که داوطلب سردفتری مقررات مربوط به صلاحیت‌های سردفتران اسکریونر را رعایت و شرایط لازم را کسب کرد یک درخواست مکتوب به ضمیمه گواهی^۱ صادره از شرکت اسکریونرها مبنی بر این که وی تمامی شرایط لازم برای ورود به حرفه را دارد، به دفتر امتیازات تحویل می‌دهد. اگر درخواست وی بدون اشکال باشد و حائز تمامی شرایط باشد، داوطلب مذکور به عنوان سردفتر اسکریونر منصوب می‌شود و ابلاغ وی بلافاصله قابل اجرا است (Caudet, 2000; 39-40; Brooke's notary, 1992 : 46-49; Halsbury's laws ..., 1997 : 505-506) لازم به ذکر است که شرکت سردفتران اسکریونر به عنوان عضو در اتحادیه سردفتران لاتین پذیرفته شده است و این بیانگر اعتبار این نهاد بسیار قدیمی نزد نهادهای حرفه‌ای بین‌المللی و اروپایی سردفتران است (Shaw, Notaires en Angleterre..., 2006:48).

۴. وظایف سردفتر انگلیسی

کتاب مرجع سردفتری در انگلستان که Brooke's notary نامیده می‌شود سردفتر را اینگونه تعریف کرده است: مقام حقوقی که توسط دادگاه امتیازات منصوب می‌شود و وظیفه و مأموریت رسمی وی این است که اسناد (deeds) یا دیگر مدارک (documents) را برای استفاده در هر نقطه‌ای از جهان، تنظیم، تأیید یا گواهی نماید. این اسناد و مدارک شامل وصیت‌نامه یا دیگر اسناد مرتبط با وصیت، انتقال اموال منقول و غیر منقول و وکالت‌نامه می‌شود. سردفتر این اسناد را تحت امضا و مهر خود چنان اعتبار می‌بخشد که نزد مقامات عمومی یا قضائی کشوری که سند آن‌جا مورد استناد قرار خواهد گرفت، مورد قبول واقع شود. سردفتر انگلیسی گاه گواهی محضری مبنی بر اینکه این اسناد و مدارک به نحو صحیح صادر

1. certificate of freedom

گردیده را به متقاضی می‌دهد و گاه خود مستقلاً سندی تنظیم می‌نماید. اسناد نوع اول را در سنت سردفتری انگلیس، اسناد خصوصی می‌نامند و اسناد نوع دوم دارای وصف عمومی هستند (Brooke's notary, 1992: 5 ; Cox, The notary..., 2000: 20-21). مفهومی دیگر از وصف عمومی و خصوصی در حقوق انگلستان که هیچ ارتباطی با تنظیم سند توسط سردفتر ندارد بلکه به صدور یا عدم صدور سند توسط یک مقام عمومی همچون مقام قضایی یا ارگان دولتی وابسته است نیز وجود دارد که نباید با سند رسمی اشتباه گرفته شود. این گونه اسناد که در ماده (۲) ۷ قانون ادله مدنی بدان اشاره شده (همچون گواهی ولادت صادره توسط مأمور ثبت احوال یا دادنامه یک دادگاه) صرفاً به عنوان دلیل و قیامی که در سند ذکر گردیده مورد قبول قرار می‌گیرند (Stein e al, 1991 : 292-293 ; 15) : (comparative study ... , 2008).

از وظایف سردفتر است که یک نسخه اصلی از اسناد و مدارک تنظیمی را در بایگانی دفتر که اصطلاحاً پروتوکل (از لحاظ تاریخی کاربرد این واژه دارای سابقه ای کهن است) نامیده می‌شود نگهداری کند. نیز سردفتر حق دارد رونوشت‌های مصدقی از اسناد تنظیمی را به افراد ذی صلاح بدهد. همچنین سردفتر می‌تواند افراد را سوگند دهد و اظهاراتشان را جهت استفاده در رسیدگی‌های قضایی در انگلستان یا خارج از آن ثبت نماید. تأیید معاملات مرتبط با اسناد تجاری یا ثبت آن‌ها و نیز تنظیم اعتراضات یا تهیه دیگر اوراق رسمی مرتبط با اتفاقات رخ داده راجع به کشتی‌های در سفر و یا دریانوردی و هدایت کشتی‌ها و بارهایی که حمل می‌کنند جزء اختیارات و وظایف سردفتران محسوب می‌شود (Cox, (The notary..., 2000: 6-7).

فهرستی از وظایف که در بالا ذکر شد بیانگر آن است که خدماتی که سردفتران انگلیسی ارائه می‌دهند فوق‌العاده تخصصی است. برخلاف همکاران در ماوراء بحار در اروپا که نظام حقوقی مبتنی بر حقوق نوشته را پذیرفته‌اند، سردفتران انگلیسی به ندرت درگیر معاملات و مراودات حقوقی داخل انگلستان می‌شوند. در انگلستان، اسناد معاملات میان مردم عمدتاً توسط وکلای تنظیم می‌گردد. صرفاً در موارد محدودی مثل آن‌چه ذیلاً متذکر می‌شویم سردفتران انگلیسی خدماتی را برای داخل انگلستان ارائه می‌دهند: انجام انتقالات املاک و تهیه اسناد مرتبط با ثبت این معاملات در ادارات ثبت (قانون سالیسیترها مصوب ۱۹۷۴، ماده ۲۲).

درخواست صدور گواهی اعتبار وصیت‌نامه (probate of wills) (ماده ۲۳ قانون فوق‌الاشعار)

سوگند دادن افراد و ثبت اظهارات ایشان جهت استفاده در روند قضایی در انگلستان

صدور اسناد اعتراض و نکول نسبت به اسناد تجاری و نسبت به کشتی‌ها و سفرهای دریایی و نیز

گواهی معاملاتی مرتبط با اسناد تجاری (قانون بروات مصوب ۱۸۸۲).

در انگلستان هیچ سندی نیست که قانون تنظیم آن را در صلاحیت انحصاری سردفتر قرار داده باشد. شاید تنها مورد نکول بروات خارجی در انگلستان و نیز ثبت اعتراضات نسبت به کشتی‌ها و محموله آن‌ها باشد که ظاهراً فقط در دفاتر اسناد می‌توان انجام داد. اسناد در انگلستان همه در یک ردیف و اعتبار نیستند و برای صدور برخی از آن‌ها تشریفات خاصی (مثل امضای سند در حضور دو شاهد) لازم شمرده شده است اما این تشریفات هیچ‌گاه از این حدود فراتر نمی‌رود و مداخله سردفتر را الزامی نمی‌کند. در قوانین انگلستان اسناد برخی از قراردادها می‌باید در قالب این نوع اسناد که به انگلیسی deed خوانده می‌شوند تنظیم شوند. تا قبل از ۱۹۹۰ میلادی مرسوم بودن این اسناد بخشی از تشریفات لازمه در مورد آن‌ها به شمار می‌رفت اما پس از آن شرط مذکور ملغی گردیده است. یکی از وظایف و مسئولیت‌های سردفتر انگلیسی این است که رعایت دقیق شرایط شکلی راجع به اینگونه اسناد را تأیید نماید. با این همه می‌توان گفت که جذابیت خاص این حرفه در انگلستان در این نکته نهفته است که با وجود فقدان حمایت داخلی از اسناد محضری در انگلستان، بخش عمده فعالیت‌های سردفتری سرنوشت خود را به تجارت بین‌الملل گره زده است (Heinz, 2001: 8-9; Claudet, 2002: 40).

بنابراین همچنان که گفتیم وظیفه سردفتر انگلیسی گواهی و تأیید اسناد و مدارکی است که باید خارج از انگلستان مورد استفاده و استناد قرار گیرند. چنین اسنادی می‌تواند توسط اشخاص خصوصی، شرکت‌های مدنی یا تجاری انگلیسی یا ماوراء بحار یا دیگر موجودیت‌های حقوقی به کار بسته شود و به همین منظور شکل رسمی و محضری پیدا کند. در هر مورد سردفتر باید اطمینان دهد و به نوعی ضمانت کند که شرایط شکلی مندرج در قوانین انگلستان در رابطه با تنظیم و صدور یک سند خاص به درستی رعایت گردیده است و مثلاً در مورد یک شرکت خاص آیا مهر و امضاها بر روی یک سند شرکت خاص، همان‌هایی است که باید باشد یا نه و صاحبان حق امضای شرکت چه کسانی هستند و آیا امضای اسناد مربوطه در چهارچوب اختیاراتشان بوده است یا خیر. در این مورد لازم است که مدارک ثبت و تأسیس یک شرکت و اساسنامه آن را مورد بررسی قرار دهند و اگر وکالتی برای امضا مورد استفاده قرار گرفته از اصالت و اعتبارش مطمئن شوند. به علاوه لازم است تأیید کنند که آیا عملیات شرکت و مثلاً سند صادر شده توسط آن با قوانین و مقررات ملی و محلی مغایرت نداشته باشد. آشنایی با قوانین و مقررات کشوری که سند در آنجا مورد استفاده قرار خواهد گرفت نیز مهم تلقی می‌شود (Heinz, 2001: 9-10; Claudet, 2002: 40).

قانون‌گذار انگلیسی در تعیین دستمزد سردفتران دخالت نمی‌کند و به عبارت دیگر درآمدهای ایشان تابع نظام تعرفه‌ای نیست. معنی این سخن آن است که سردفتران آزاد اند تا سطح دستمزد خود را

در هر مورد تعیین نمایند اما توجه به این نکته نیز ضروری است که این سردفتران در رقابت با یکدیگر هستند و در واقع بازار است که سطح قیمت‌ها را تعیین می‌کند و اگر سطح دستمزد یک سردفتر به نحو نامعقولی زیاد و خارج از عرف باشد متقاضیان خدمات سردفتری می‌توانند به سردفتر دیگری مراجعه کنند. معمولاً دستمزد سردفتر بستگی به تعداد و نوع اسنادی دارد که وی تأیید می‌نماید و بر ارزش و بهای مندرج در اسناد (ad valorem basis) مبتنی نیست. نیز قابل ذکر است که سردفتر در انگلستان از انجام تبلیغات برای حرفه خود ممنوع نیست و به علاوه نیازی نیست که تبعه کشور انگلستان باشد (Claudet, 2002: 40; Shaw, The German notariat..., 2003: 43).

قواعد حرفه سردفتری که در سال ۲۰۱۹ تصویب گردید چهارچوب اساسی را برای فعالیت به عنوان سردفتر تعیین کرده است. به عنوان مثال مواد ۹ و ۱۰ این مقرر طراحی شده تا بی‌طرفی سردفتر را تأمین نماید و از این رو سردفتران را از فعالیت و اقدام در مواردی که خطر تعارض منافع وجود دارد برحذر داشته است. ماده ۱۲ مصوبه مذکور مقرر داشته که سردفتر زمانی می‌تواند یک سند به زبان خارجی را تأیید کند که معنای آن را به درستی دریافته باشد.

برابر ماده ۲۴ مقرر مذکور سردفتران انگلیسی موظفند سوابق اسناد تنظیمی خود را نزد خود نگه دارند و این سوابق باید مشتمل بر تاریخ سند، شخصی که سند به تقاضای وی تنظیم شده، اشخاص اصیل یا افرادی که به نمایندگی از دیگری در سند مشارکت داشته‌اند و در صورت وجود نمایندگی، اسناد و مدارک مثبت آن‌ها، شیوه احراز هویت اشخاص، ماهیت سند و هزینه‌های دریافتی باشد (Claudet, 2002: 40-41).

۵. وجوه ممیزه سردفتری انگلیسی و سردفتری لاتین

چنانکه پیشتر گفتیم سردفتری در انگلستان در آغاز تافته‌ای جدا بافته از سردفتری در اروپای بری نبود. تحولات تاریخی که به تحکیم نظام کامن‌لا در انگلستان انجامید و نظامی از ادله را به رسمیت شناخت که شهادت شهود و ادله شفاهی را به دلایل مکتوب و سند به ویژه سند رسمی ترجیح می‌داد، از اهمیت سردفتری در نظام حقوقی انگلستان کاست و نقش آن را در مقایسه با سردفتری لاتین که در اروپای بری وجود داشت کم‌رنگ نمود. تحولات سیاسی ۱۵۳۳ به بعد و جدایی کلیسای انگلستان از کلیسای کاتولیک در روم نیز به این روند جدایی کمک کرد و به افول برگشت‌ناپذیر این حرفه حقوقی در جامعه انگلیس انجامید (Oligiati, 2005: 1216 ; Shaw, Notaires en Angleterre, 2006 : 46).

این تفاوت میان سردفتران در دو اردوگاه در دو سوی دریای مناش، بیش از همه به این باز می‌گردد

که در کشورهای اروپای بری تأکید روی مسئولیت دولت در حمایت از افراد در برابر نیازهای ایشان در زمان دفاع از خود نزد مقام قضایی است حال آن‌که در انگلستان این مسئولیت بر عهده خود فرد است تا به خاطر تصمیمات و اعمالش در صورت لزوم در دادگاه از خود دفاع کند. این تضاد به نحو روشنی در نظام ادله دو سیستم حقوقی خود را نشان داده است. در یک جا اسناد رسمی مکتوب سرنوشت‌ساز اند و قابل اجرا و در جای دیگر ادله شفاهی محوریت دارند و اسناد محضری فاقد قدرت اجرایی‌اند و قدرت اثباتی‌شان را نیز می‌توان به چالش کشید (Shaw, Notaries in central Europe, 2004: 137-138).
(Id, Les notaires-une profession..., 2007: 165-167).

در نظام سردفتری لاتین سردفتران نماینده حاکمیت محسوب می‌شوند و توسط یکی از قوای رسمی کشور متبوعشان اعم از قوه مجریه یا قضائیه منصوب می‌گردند. از این رو فعالیت‌های ایشان جنبه حاکمیتی دارد و از نتایج همین اصل می‌توان به محدودیت تعداد سرفتران در یک حوزه قضایی، وجود نظام تعرفه‌ای که رعایت آن ضروری است، ممنوعیت از ورود به رقابت‌های حرفه‌ای از جمله بهره بردن از آگهی و تبلیغات و بالاخره وجود شرط تابعیت برای ورود به حرفه اشاره کرد. اسنادی که ایشان تنظیم می‌کنند دارای قدرت اثباتی است به این معنا که برای اثبات درستی محتوای آن‌ها و اعتبارشان به هیچ دلیلی فراتر از خود سند نیاز نیست و از تبعات همین نیروی اثباتی آن است که این اسناد قدرت اجرایی نیز دارند و اجرای مفاد آن‌ها نیاز به کسب حکم قضایی از دادگاه ندارد. بر خلاف این ویژگی‌ها، سردفتران انگلیسی نه نماینده حاکمیت هستند و نه منصوب توسط آن و به همین دلیل نیز از نظام تعرفه قانونی پیروی نمی‌کنند و رقابت حرفه‌ای در این زمینه، سطح دستمزدها را تعیین می‌کند. ایشان از تبلیغات شغلی ممنوع نیستند و رعایت شرط تابعیت نیز برایشان الزامی نیست همچنانکه قاعده تعداد محدود (numerus clausus) در مورد ایشان رعایت نمی‌گردد. اسناد تنظیمی توسط سردفتران انگلیسی فاقد قدرت اثباتی ویژه است و به اصطلاح سند رسمی که حاکمیت پشتوانه آن باشد محسوب نمی‌شود و در نتیجه فاقد قدرت اجرایی نیز می‌باشد. بر این ویژگی‌ها این نکته را نیز باید افزود که اسناد تنظیم شده توسط سردفتر انگلیسی به نحو عمده برای استفاده در خارج از انگلستان است و نظام حقوقی کاملاً خود را چندان نیازمند ایشان نمی‌بیند و لذا خدمات سردفتر بیشتر در حوزه‌های تجارت بین‌الملل و حقوق بین‌الملل خصوصی ارائه می‌گردد (Shaw, The German notariat, 2003: 42-43).

با نگاه از زاویه‌ای دیگر به موضوع می‌توان گفت تفاوت در دو سیستم سردفتری در این واقعیت نهفته است که در اروپای بری مداخله دولت در بازار خدمات حقوقی و حفظ آن در برابر آشفتگی‌های در بازار معاملات و تجاوز به حقوق افراد، نامناسب تشخیص داده نمی‌شود حال آن‌که در انگلستان و

سایر نظام‌های کامن‌لا، از دولت با نقش و کارکردی مینیمالیست حمایت می‌شود و به عکس این افراد هستند که در برابر دخالت‌های دولت و ایجاد محدودیت در آزادی معاملات و بازار مورد حمایت قرار می‌گیرند (Shaw, Notaries in central Europe, 2004: 138-139).

۶. سردفتر انگلیسی و چالش‌های پیش‌رو در حال حاضر

سردفتران در فاصله نیمه قرن ۱۸ تا اواخر قرن ۲۰ شاهد تغییر در حرفه خود نبودند گویا که از همه لحاظ فراموش شده باشند اما در دهه آخر قرن بیستم همگام با تحولات اقتصادی و به ویژه اهمیت یافتن بازار خدمات حقوقی اروپا و رشد معاملات و مراودات در عرصه بین‌الملل، از سایه بیرون آمدند و با تلاش در جهت اصلاح وضعیت حرفه به نحوی که برای فعالیت در عرصه اروپا مناسب‌تر باشد، آرایش جدیدی را به خود گرفتند. این تغییرات که سوت آغاز آن با قانون دادگاه‌ها و خدمات حقوقی ۱۹۹۰ زده شد، اصلاحاتی را در راستای رفع موانع رقابت آزاد در بازار و ارتقاء سطح کیفی و آموزشی سردفتران رقم زد (Shaw, Notaires en Angleterre..., 2006:46-49).

در طی سه دهه گذشته متولیان امر در حوزه سردفتری به ویژه دادگاه امتیازات و شرکت اسکریونرها به نحو فزاینده‌ای تلاش کرده‌اند تا در حد ممکن خود را به شرایط و کیفیت‌های موجود در میان هم‌تایان خود در اروپای بری و سردفتری لاتین نزدیک کنند. تمامی اصلاحاتی که در قواعد مرتبط با صلاحیت‌های سردفتران و شرایط ورود به حرفه و سایر رویه‌های عملی از دهه هشتاد میلادی به بعد تحت نظر مسئول امتیازات و شرکت اسکریونرها صورت گرفته، جهت‌گیری‌های روشنی به سوی سردفتری لاتین و استانداردهای آن دارد (Heinz, 2001: 12). حتی در برخی اصلاحات در قانون آیین دادرسی ماده (۲۰) ۳۲ که از اول اکتبر سال ۲۰۰۵ میلادی لازم‌الاجرا گردید، مقرر شد سند محضری تنظیم شده توسط سردفتر که مطابق مقررات قانون تنظیم شده باشد، به عنوان دلیل و بدون نیاز به اثباتی فراتر از خود سند، پذیرفته شود مگر اینکه خلاف آن اثبات گردد. اگر چه این مقرر را نباید به منزله تأیید قوه اثباتی اسناد تنظیمی (به نحوی که در سردفتری لاتین سراغ داریم) توسط سردفتر انگلیسی محسوب نمود بلکه اعتباری در حد اسناد گواهی امضا شده را در مورد آن صحیح تر دانسته‌اند، اما در این‌که می‌توان آن را دلیل روشنی بر جهت‌گیری‌های فوق‌الاشعار دانست، تردیدی نیست (Comparative study..., 2008:16; New rules..., 2005:1; Shaw, The German notariat..., 2003:42).

یکی از مواردی که می‌توان به عنوان تلاش‌های سردفتران و وکلای انگلیسی برای حضور پررنگ‌تر و فعال‌تر در سطح اتحادیه اروپا ذکر کرد ورود ایشان در پرونده‌های نهاد‌های ذی‌ربط اتحادیه، علیه سردفتران بود. طبق موادی از پیمان اتحادیه اروپا هیچ یک از کشورهای عضو اتحادیه حق ندارد

مقرراتی وضع کند که مانع گردش آزاد مشاغل و حرف در سطح اتحادیه باشد به این معنا که اگر صاحب حرفه یا شغلی در یکی از کشورهای عضو اتحادیه قصد دنبال کردن حرفه خود و ارائه خدمات به مشتریان در کشور دیگر عضو اتحادیه را داشته باشد، کشور پذیرنده حق ندارد با ایجاد موانع وی را از این حق محروم سازد مگر آن که شغل یا حرفه مذکور با اعمال حاکمیت مرتبط باشد. بر اساس همین ماده کمیسیون اروپا اعتقاد داشت که همه کشورهای عضو باید شرط تابعیت را از شرایط ورود به حرفه سردفتری حذف نمایند. در این پرونده انگلستان مدعی اصلی علیه تمامی کشورهای اروپای بری بود تا حقوقدان های انگلیسی بتوانند در سراسر اروپا بدون مانع فعالیت کنند. این پرونده با رأی کمیسیون اروپا در ۲۴ می ۲۰۱۱ بر علیه سردفتران اروپایی به خاتمه رسید.^۱ اکنون و با خروج انگلیس از اتحادیه و ماجرای برگزیت، به نظر می رسد سردفتر انگلیسی باید در تطبیق با موقعیت جدید و حفظ و ارتقاء جایگاه خود تلاش کند.

نتیجه

انجام مطالعات تطبیقی در حوزه سردفتری اسناد به ویژه مطالعه نظام‌هایی که تفاوت‌های اساسی را به نمایش می‌گذارند می‌تواند به تعمیق آگاهی در آن شاخه از دانش بیانجامد. مطالعه نظام سردفتری اسناد در انگلستان در همین راستا، از یک سو ویژگی‌هایی همچون مراجع بالا دستی متمایز و اجرای حرفه در قالب‌هایی متنوع، دارد که مطالعه آن را جذاب می‌کند و از دیگر سو با چالش‌هایی همچون کمبود منابع و مانوس نبودن اذهان با نظام کامن‌لا و نهادهای حقوقی آن مواجه است. سردفتر انگلیسی اگر چه عنوانی آشنا و شناخته شده و سابقه تاریخی بس طولانی را با خود دارد تا جایی که یکی از قدیمی‌ترین نهادهای حقوقی کشور انگلستان به شمار می‌رود اما وظایف و کارکردهایش شباهت زیادی به کارکردهای سردفتری در سایر کشورهای اروپایی و اغلب نقاط دیگر دنیا که به سردفتری لاتین موسوم است ندارد. قلمرو مداخله وی بسیار محدودتر است و خدمات نگارش اسناد معاملات در انگلستان، بیشتر توسط وکلا یا همان سالیسیترا انجام می‌شود. تحولات چند دهه اخیر در اتحادیه اروپا و تلاش برای ایجاد اروپای متحد و رونق بازار حقوقی در سطح اتحادیه، سردفتر انگلیسی را نسبت به ایفای نقشی پر رنگ‌تر در قلمرو بریتانیا و اروپا متقاعد کرده است. نظام حقوقی متمایز و کم انعطاف کامن‌لا در خارج از مرزهای بریتانیا نامناسب تشخیص داده می‌شود اما سردفتر عادی یا اسکریونر با ایفای نقش در عرصه تجارت بین‌الملل و حقوق بین‌الملل خصوصی می‌تواند وجهه فراملی خود را پر فروغ‌تر

۱. در مورد این پرونده و موضوعات مرتبط با آن ن. ک: (Hall, 2015: 10-17)

سازد اگرچه در نظام داخلی انگلستان در حاشیه قرار داشته باشد. آشنایی دقیق‌تر با فعالیت‌های سردفتران بریتانیایی مطالعاتی گسترده‌تر در زمینه نهادهای حقوقی کامن‌لا و نظام ادله پذیرفته شده در آن و نیز در مورد چالش‌های سردفتری در دنیای فعلی و در سطح اتحادیه اروپا را طلب می‌کند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

غیرفارسی

- Becoming a notary, An alternative legal career, available at :<http://www.facultyoffice.org.uk/wp-content/uploads/2015/11/Becoming-a-NotaryNotaries-Society-leafletGraduates.pdf>
- Bevan, Kitrina Lindsay (2010), **Clerks and scriveners :legal literacy and access to justice in late medieval England**, PHD thesis, University of Exeter.
- Cappon, C. M. (2007), 'Le notariat aux Pays-Bas au Moyen-Âge', Le Gnomon, Revue international d'histoire du notariat, N. 151, pp. 12-25
- Cheney, C. R. (1991), Notai pubblici in Inghilterra nel XIII e XIV secolo, translated by : Renata Rizzo, in "Notai in Inghilterra prima e dopo la riforma", Giuffrè editore, Milan, Italia.
- Claudet, Andrew J. (2002), National report England, Notarius International, pp. 39-45.
- **Comparative study of authentic instruments** (2008), studied by Council of the Notariats of the European Union, Brussels.
- Cox, Noel (2000), The notary public-The third arm of the legal profession, New Zealand business law quarterly, N. 6, pp. 321-335.
- Cox, Noel S.B. (2006), the Survival of Notaries Public in New Zealand: Orphaned Offspring of a Venerable Parent. Notaries of England and Wales, July 11, 2006, Available at :https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=916700
- Droz, George A. L. (2000), L'activiténotarialeinternationale, **Recueil des cours, Collected courses of the Hague Academy of International Law**, 280(1999), MartinusNijhoff Publishers, The Hague /Boston/London.
- Hall, Eamonn G. (2005), The common law and civil law notary in the European Union a shared heritage and an influential future, A paper delivered to the Notaries Society of England and Wales, London, available at : <http://www.ehall.ie/European-Union-and-the-Notary.pdf>
- Halpérin, Jean-Louis (1996), **Avocats et notaires en Europe, les professions judiciaires et juridiques dand l'histoire contemporaine**, L.G.D.J., Paris.
- Heinz, Volker G. (2001), The English notarial profession-a German perspective-, available at:

- <http://www.heinzlegal.com/sites/default/files/TheEnglishNotarialProfess.pdf>
- Lochouarn, Denis (2000), Contribution à une étude historique du notariat (suit), *Droit & Patrimoine*, n° 86.
 - New rules give greater weight to notarial documents (2005), Cheeswrights newsletter, autumn, available at : <https://www.cheeswrights.co.uk/newsletters/autumn05.pdf>
 - Notaries (1997), **Halsbury's laws of England**, vol. 33, fourth ed., Butterworths, London, pp. 499-513.
 - Olgiate, Vittorio, Notaries (2005), **comparative legal systems ,a political, social and cultraul encyclopedia**, edited by Herbert M. Kritzer, vol. III, London.
 - Pillebout, J. F. (1999), Notariat-Historique, JurisClasseur Notarial Formulaire.
 - Rioufol, J. et Rico, F. (1979), **Le notariat**, « Que sais-je » séries, Paris.
 - Shaw, Gisela (2007), Les notaires_une profession entre état et marché, *Droit et économie*, Actes du 38 congrès du Mouvement Jeune Notariat, San Francisco, 18-24 nov. 158-180.
 - Id (2004), Notaries in central Europe : transformation as reprofessionalisation, *Notarius International*, vol. 9, 3-4/, pp. 136-152.
 - Id (2006), Notaries in England and Wales: what future in a climate of globalization? *Notarius International*, 1-2.
 - Id (2003), The German notariat and the European challenge, *international journal of the legal profession*, vol. 10, no. 1, , 37-54.
 - Smith, Leslie G. (2006), **The role of the notary in secure electronic commerce**, Master thesis, Queensland University of Technology, sep.
 - Schwachtgen, A. (2007), le notariat luxembourgeois, *Le Gnomon : Revue internationale d'histoire du notariat*, n° 150, février-mars.
 - Stein, P. G., Brooks, C. W., Helmholz, R. H. (1991), Notai pubblici in Inghilterra dopo la riforma, translated by Luca Amelotti, in **“Notai in Inghilterra prima e dopo la riforma”**, Giuffrè editore, Milan, Italia.
 - Tréton, Rodrigue (2011), Prélude à l'histoire du notariat public à Perpignan et dans le comté de Roussillon (1184-1340), *Le Gnomon: revue internationale d'histoire du notariat*, n° 167.
 - Urquhart, Robert, Grande- bretagne (notary public) (2005), *Notariats Européens*, JCPN, vol. 2, 1444, p. 1809

- Zablud, Peter (2005), **The Australian notariat, Extract from Principles of notarial practice**, Psophidian press.
- Zutshi, Patrick (1996), Notaries public in England in the fourteenth and fifteenth centuries, *Historia, instituciones, documentos*, vol. 23, p. 421-423.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی